

Рожина Люция Егоровна, Эбээн-Бытантай улууһун
Саккырыырдаабы «Хаарчаана» оҕо уһуяанын учуутал-логопеда
«Дорҕоон хонуута» 6-8 саастаах оҕолорго аналаах

дидактической оонньуу.

Оскуолаҕа киирэр оҕо чобуо, тылын саппааһа баай, граматаҕа бэлэмнээх, о.э дорҕоону арааран истэр, тылы дорҕоонун састаабынан ырытар, тылы суһуоххэ араарар буолуохтаах. Хомойуох иһин, кэккэ биричиинэнэн сорох оҕо граматаҕа толору бэлэмэ суох, ол тумугэр аабыыга, суруйууга элбэх ыарахаттары корсор.

Оскуола иннинээҕи 6-7 саастаах уонна алын кылааска уорэнэр 7-8 саастаах оҕолорго граматаҕа бэлэмнээһини, уорэтиини оонньуу комотунэн ойдотуоххэ уонна чинэтиэххэ соп. Маннык ньыманы оҕо тургэнник ылынар, ойдуур, мань тэнэ оонньуу оҕоҕо интириэһи тардар, таһаарыылаах тумуккэ тиэрдэр.

Оонньуу сыала-соруга:

- Аһаҕас уонна бутэй дорҕооннору, тылы суһуобунэн араара уорэнии. Бэриллитбит схемаҕа соптоох дорҕооннору уонна тыллары буларга эрчиллии. Дорҕоону чуолкайдьк санара уорэнии. Болбомтону, дорҕоону арааран истэр уонна толкуйдуур дьобурдарын, эти-хааны сайыннарыы. Эбээн норуотун сурун дьарыгын ойдотуу, убаастабылы иитии.

Оонньууга туттуллар тэриллэр

Истиэнэҕэ ыйанар 35см диаметрдаах тогурук хонуу, биир отто 8 олуугэ арахсыбыт схемалаах соруудахтар, биир отто магнит; икки араас дротиктар, табалар, предмети бэлиэтиир дорҕоону чинэтиигэ хартыыналар, магниттаах буукубалар.

Оонньуу быраабылата

Оонньууга биир эбэтэр хас да оҕо оонньуон соп. Оонньооччуларга дротик бэриллэр, уочаратынан дротиктары хонууга бырабаллар (1-1,5м тэйиччи тураллар). Оонньууга хонуу икки оттун туттабыт уонна икки араас оонньууну оонньуубут:

1. «Табалары хомуйабыт» оонньуу хаамыыта

- О5олоор, ыстаада табалара ыһыллан хаалбыттар, бугун биһиги табалыттарга комолоһон, «Дор5оон хонуутуттан» табалары хомуйан ыстаада5а илдьиэхтээхпит. Корун эрэ, табалар хонуу тула сылдьаллар, кинилэри хомуйарга дротиктары кынаан баран куускэ хонууга быра5абыт, ол аата биһиги табаны маамыкталаан тутабыт (сэрэхтээх буолууну билиһиннэри, педагог кордоруутэ). Хонууга дротик ханнык схемалаах соруудахха туспутунэн, бэриллибит соруудабы сопко толоро5ут, оччо5о табаны ылабыт, элбэх табаны хомуйбут о5о кыайыылаах буолар.

Бутэһиккэ табабыт ахсаанын аа5абыт.

Сорудахтар:

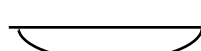
 - «Аһа5ас дор5оону эт»

 - «Бутэй дор5оону эт»

 «Дифтону эт»

 - «Аһа5ас дор5оонтон са5аланар тылы толкуйдаа»

 - «Бутэй дор5оонтон са5аланар тылы толкуйдаа»

 - «Биир суһуохтээх тылы толкуйдаа»

 «Икки суһуохтээх тылы толкуйдаа»

 - «Ус суһуохтээх тылы толкуйдаа»

2.«Тылы кытта оонньуубут». Бэриллибит сорудахтары толорор (магнитнай оттугэр).

Бу оонньууга «хонуу» магниттаах отгун туттабыт, магнитнай дротиктары хонууга бырабабыт уонна соруудабы толоробут. Сектордарга туруоруллубут дорбоону чинэтиигэ предмети бэлиэтиир хартыыналар ыйаналлар, чуолкайдык этэбит, бастакы дорбоонун (бутэник дорбоонун) быһаарабыт, буукубатын булан дуоскаба сыһыарабыт.

Салбыы хартыыналарга бэриллибит предметтэр хас суһуохтэн туралларын быһаарабыт уонна этии толкуйдуугут (схематын суруйуу).

Тумуктээн этгэххэ, маннык дидактической оонньуу улахан болох оболоро туруоруллубут дорбоону тылларга чуолкайдык санарарга, дорбоону арааран истэр дьобурун сайыннарарга, грамотаба бэлэмнээх буоларга тоһуу куус буолар, интириэһи тардар, таһаарыылаах тумуккэ тиэрдэр, оболор собулээн оонньуулар.

Бу оонньууну тыл сайдыытыгар хаалыылаах (итэбэстээх) эрэ оболорго буолбакка, уһуйаанна уопсай болохторго - грамотаба бэлэмнээһин, соботохтуу (индивидуальной) эбии дьарыктарга уонна дьиэбэ дьиэ-кэргэнинэн оонньуурга ананар.